अत्यन्निकृष्टीः" ऋ० ४।२१।२ "तरुत्रस्तारकः" भा०।

तरुनख पु० तरोर्नख इव क्षतसाधनत्वात्। कण्टके हारा०

तरुभुज् पु० तरुं भुङ्क्ते भुज-क्विप् ६त०। (परगाछा) वन्दाके राजनि०।

तरुमृग पु०स्त्री तरौ मृग इव तत्र धावकत्वात्। वानरे शब्दच० स्त्रियां जातित्वात् ङीष्। [हारा०।

तरुराग न० तरूणां रागोरक्तता यस्मात् ५ब०। नवपल्लवे

तरुराज पु० तरूणां राजा उच्चत्वात् टच् समा०। १तालवृक्षे राजनि०। २तरुश्रेष्ठवृक्षमात्रे च। "देवोपभोग्यमेतद्धि तरुराजसमुद्भवम्" हरिवं० १२६ अ०। आर्षे क्वचित् न टच्। "पारिजातस्य भद्रं ते तरुराज्ञोमहात्मनः" हरिवं० १२६ अ०।

तरुरुहा स्त्री तरुषु रोहति रुह-क। १वन्दाके (परगाछा) राजनि०। २वृक्षरोहिमात्रे त्रि०।

तरुरोहिणी स्त्री तरौ रोहति रुह-णिनि ङीप्। १वन्दाके २वृक्षरोहिमात्रे त्रि०। स्त्रियां ङीप्।

तरुवल्ली स्त्री तरोर्वल्लीव। वन्दाके राजनि०। [शब्दार्थचि०।

तरुविलासिनी स्त्री तरोर्विलासिनीव। नवमल्लिकायाम्।

तरुश त्रि० तरुः अस्त्यत्र लोमा० श। तरुयुक्ते [स्त्रियां ङीप्

तरुशायिन् त्रि० तरौ शेते शी-णिनि। खगमात्रे हारा०

तरुष त्रि० तॄ-बा० उषन्। तारके। "भूरयः पतस्यान्तरस्य तरुषः" ऋ० ६।१५।३। "तरुषस्तरीता" भा०।

तरुष हिंसायां वधकर्म्मसु "वनुष्यति तरुष्यति" निघण्टूक्तेः दिवा० प० सक० सेट्। तरुष्यति अतरोषीत्। "त्वं तूर्य्य तरुष्यतः" ८।९९।५। "तरुष्यतो बाधकान्" भा०। "वनुष्यतिः हन्तिकर्मा तरुष्यतिरप्येवं कर्मा" निरु० ५।२ "इन्द्रेण युजा तरुषेम वृत्तमित्यपि निगमो भवति" निरुक्तधृतश्रुतिः वेदे गणव्यत्ययः।

तरुष् न० तरुष्यति हिनस्त्यत्र तरुष-आधारे क्विप्। युद्धे "तनूरुचा तरुषि यत् कृण्वैते" ऋ० ६।२५।४ "तरुषि युद्धे" भा०। [ऋ० ३।२।३ "तरुषस्तारकः" भा०

तरुस् त्रि० तॄ-उसि। तारके। "कृत्वा दग्धश्च तरुषः"

तरुसार पु० ६त०। १कर्पूरे हारा०। ६त० २वृक्षसारमात्रे च। "सुवर्णरजतताम्रायोरीतिदन्तशृङ्गमणितरुसारमयाणि" सुश्रु०। [राजनि०।

तरुस्था स्त्री तरौ तिष्ठति स्था-क। वन्दाके (परगाछा)

तरूट पु० तरोः उट इव। उत्पलकन्दे "तरूटो गुरविष्टम्भी शीतलश्च मतो बुधैः" राजवल्लभः।

तरूषस् त्रि० तॄ-बा० ऊषस्। १तरणकुशले २आपदुद्धारके च। "त्वं न इन्द्र राया तरूषसोग्रम्" ऋ० १।१२९।१० "तरूषसा तरणकुशलेनास्मानापद्भ्य उत्तरीतुं शक्तेन" भा०

तर्क दीप्तौ अक० आकाङ्क्षायाञ्च वितर्के सक० चुरा० उभ० सेट्। तर्कयति ते अतितर्कत् त "एतत्तर्कय चक्रवाकहृदयाश्वासाय" प्रसन्नरा०। "तथा तर्कयामि यथानेनाचिरप्रव्रजितेन भवितव्यम्" मृच्छ०। "दक्षिणेनाथ वामेन कतरेण स्विदस्यति। इति मां सङ्गताः सर्वे तर्कयिष्यन्ति शत्रवः" भा० वि० ६१ अ०।

वि+उत्प्रेक्षायां "तन्नूनं मृत्युमाप्स्यतीति वितर्कयामि" पञ्चत०।

तर्क पु० तर्क-भावे अच्। १आकाङ्क्षायां २व्यभिचारशङ्कानिवर्त्तके ऊहभेदे अविज्ञातेऽर्थे कारणोपपत्तितस्तत्त्वज्ञानार्थे ऊहे ३व्याप्यारोपात् व्यापकप्रसञ्जने। ४आगमाविरोधिन्याये ५आगमार्थपरीक्षणे ६मीमांसारूपविचारे। ७मानसज्ञानभेदे। ८स्वबुद्ध्योहमात्रे "अचिन्त्याः खलु ये भावाः न तांस्तर्केण योजयेत्। नाऽप्रतिष्ठिततर्केण गम्भीरार्थस्य निश्चयः" वेदान्तप्र०। "आर्षं धर्मोपदेशञ्च धर्मशास्त्राविरोधिना। यस्तर्केणानानुसन्धत्ते स धर्मं वेद नेतरः" मनुः "तर्काप्रतिष्ठानात्" शा० सू०। करणे घञ्। ८न्यायशास्त्रे "प्रायस्तर्कमधीते तनुते कुतर्कान्निबन्धमप्यत्र" दीधितिः "सुहृदस्तर्काः समस्ताः स्थ मे" कुल्लू०। "यत्काव्यं मधु वर्षिधर्षितपरास्तर्केषु यस्योक्तयः" नैष०। "तर्के वा भृशकर्कशे मम समं लीलायते भारती" प्रसन्नरा०। "गदाधरविनिर्म्मिता विषमदुर्गतर्काटवी" गदा० ९मीमांसाशास्त्रे १०अर्थवादे कर्कः। "अक्ताः शर्करा उपदधातीति विधिः श्रूयते। तत्राञ्जनसाधनं घृतं तैलं वा तन्मध्ये केनाक्ता इति संशये तेजो वै घृतमित्यर्थवादात् घृतेनाक्ता इति निर्णीयते। अतस्तर्कोऽर्थवादः। तर्को मीमांसेति कल्पतरुकारः तर्कलक्षणं गौ० सू० भाष्ये उक्तं यथा "अविज्ञाततत्त्वेऽर्थे कारणोपपत्तितस्तत्त्वज्ञानार्थमूहस्तर्कः" गौ० सू०।

"अविज्ञायमानतत्त्वेऽर्थे जिज्ञासा तावज्जायते जानीयेममर्थमिति, अथ जिज्ञासितस्य वस्तुनो व्याहतौ धर्मौ विभागेन विमृशति किं स्विदित्थमाहो स्विन्नेत्थमिति विमृश्यमानयोर्धर्मयोरेकं कारणोपपत्त्याऽनुजानाति सम्भवत्यस्मिन् कारणं प्रमाणं हेतुरिति, कारणोपपत्त्या स्यादेवमेतन्नेतरदिति तत्र निदर्शनम् योऽयं ज्ञात्वा